Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Olli Sorainen
hallitusneuvos
TEM

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 12.2.2018

Hallituksen esitys (HE 196/2017) laiksi yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymisestä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (Eures) jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi

Keskeinen väline työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toimeenpanossa on Euroopan työnvälityspalvelujen verkosto (Eures). Eures liikuttaa EU- ja ETA-kansalaisia työhön sekä Suomeen että Suomesta muualle EU-ja ETA-alueelle.

Kuten muualla EU- ja ETA-alueella, myös Suomessa Eures-verkosto toimii tällä hetkellä yksinomaan julkisten työnvälityspalvelujen muodostamana verkostona. Suomessa Eures-verkoston muodostavat TE-palvelut. Yksityiset yritykset voivat nykyisin toimia ostopalvelujen tuottajana.

Eures-verkoston kautta liikkuu nykyisin noin muutama tuhat työntekijää Suomesta muualle EU- ja ETA-alueelle. Eures-verkoston kautta toiseen suuntaan tapahtuvan liikkuvuuden nykyinen volyymi on joitain satoja työntekijöitä. Suuri osa työvoiman vapaasta liikkuvuudesta kanavoituu yksityisten henkilöstöpalveluyritysten kautta.

Tarkoitus on, että TE-palvelut toimisivat jatkossakin Eures-verkoston jäseninä. Hallituksen esittämällä lailla Eures kuitenkin avattaisiin myös yksityisille toimijoille. Eures-verkoston jäseniä ja yhteistyökumppaneita voisivat olla kaikki yritykset ja kolmannen sektorin organisaatiot, jotka haluavat hakeutua ja hyväksytään mukaan Eures-verkostoon. Kyse olisi viranomaispäätökseen perustuvasta kumppanuudesta. Mahdollisuus toimia palveluntarjoajana muille Eures-verkoston toimijoille säilyisi edelleen.

Eures-verkoston jäsenyyden avaaminen kasvattaa verkoston markkinaosuutta työnvälityksessä sisämarkkina-alueella. Kun uusi toimintamalli on vakiintunut, Eures-verkoston kautta liikkuvan työvoiman määrän on mahdollista lisääntyä voimakkaasti. Muutaman vuoden aikajänteellä volyymien voi odottaa kaksinkertaistuvan.

Esitys perustuu niin sanottuun Eures-asetukseen, joka on ollut voimassa jo vuodesta 2016. Asetuksen mukaan jokaisella jäsenvaltiolla pitää olla asetuksen mukainen hyväksymisjärjestelmä viimeistään 13.5.2018. Uudella lailla perustettaisiin Eures-asetuksen edellyttämä kansallinen hyväksymisjärjestelmä.

Esitys liittyy myös hallitusohjelmaan, jonka mukaan yksityisten työvoimapalveluiden roolia erityisesti helpoimmin työllistyvien palveluissa lisätään.

Esitys hyväksymislaiksi on pyritty muotoilemaan mahdollisimman yksinkertaiseksi ja joustavaksi. Hakemukset Eures-verkostoon hakeutumiseksi käsittelee ja päätöksen tekee TEM. Hakemuksen hyväksymisen kriteerit johtuvat Eures-asetuksesta, lukuun ottamatta kahta kansallista lisäedellytystä. Nämä ovat, että hakijalla on tuloverolain 13 a §:n mukainen kiinteä toimipaikka Suomessa ja että hakijaan ei sovellu mikään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksesta annetun lain 80 §:ssä tarkoitetuista pakollisis-

ta poissulkemisperusteista. TEM:n harkintaan ei sisälly tarveharkintaa, vaan ainoastaan lainsäädännön edellytysten täyttymisen arviointia. TEM:n päätös olisi maksuton ja muutoksenhakukelpoinen.

Esityksessä ei rajoitettaisi elinkeinonharjoittamista työnvälityksen alalla, vaan annettaisiin mahdollisuus laajentaa liiketoimintaa hakeutumalla toimijaksi Eures-verkostoon. Tällaista mahdollisuutta yksityisillä toimijoilla ei aiemmin ole ollut. Esitettävä laki ei siten olisi rajoittava, vaan mahdollistava.

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Valmistelun yhteydessä on suullisesti kuultu ELY-keskuksia, TE-toimistoja, työmarkkinajärjestöjä, Henkilöstöpalveluyritysten liitto ry:tä ja Suomen kansallista Eures-verkostoa. Lausuntokierroksella TEM sai esitysluonnoksesta 24 lausuntoa.

Lausunnoissa esitetyn palautteen mukaan esitys Eures-verkoston avaamisesta uusille toimijoille sai laajaa kannatusta. Esityksen lähtökohtaa mahdollisimman yksinkertaisesta mallista uusien toimijoiden hyväksymiselle Eures-verkostoon pidettiin hyvänä. Monet lausunnonantajat kannattivat esitettyjä kahta kansallista lisäedellytystä, jotka ovat hakijaorganisaation kotipaikka Suomessa sekä organisaation vastuuhenkilöiden toiminnan moitteettomuus. Lausunnonantajista monet kuitenkin esittivät lakiin lisättäväksi myös muita hakijan aiemman toiminnan laatua huomioivia kriteereitä.

Eräät lausunnonantajat katsoivat, että Eures-asetuksessa ja sen myötä hallituksen esityksessä korostuvat liiaksi uusien toimijoiden velvollisuudet, kun taas Eures-verkostoon kuulumisen hyödyt ja lisäarvo eivät riittävästi käy ilmi. Monet lausunnonantajat pitivät tarpeellisena tarkemmin pohtia esityksen vaikutuksia olemassa olevan Eures-verkoston toimintaan ja yritysten hallinnolliseen taakkaan. Myös esityksen suhdetta valmisteilla olevaan kasvupalvelulakiin esitettiin selvennettäväksi. Maksukiellon piirissä olevia palveluja ja palveluja, joista maksun periminen on mahdollista, esitettiin selvennettäväksi. Uuden järjestelmän toiminnan seurantaa pidettiin tärkeänä, samoin valmiutta seurannan ja arvioinnin perusteella tehdä järjestelmään tarvittavia muutoksia.

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi 16.11.2017 lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Arviointineuvosto katsoi, että luonnoksesta ilmeni varsin kattavasti lainsäädännön nykytila, esityksen tavoitteet ja keskeiset kohderyhmät. Neuvosto kuitenkin suositteli laajentamaan esityksen vaikutusarviointia, mikä myös tehtiin.

Valmisteilla olevan kasvupalvelulain on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2020. Eures-asetuksen nojalla Eures-hyväksymisjärjestelmä tulisi olla perustettuna jo 13.5.2018. Kasvupalvelulailla on esityksen kanssa osin samansuuntaisia tavoitteita. Yhteistä se, että molemmissa on tarkoituksena lisätä yhteistyötä yksityisten palveluntarjoajien kanssa. Kasvupalvelulaissa painotus on sopimusperusteisessa yhteistyössä. Eures-hyväksymisjärjestelmä sen sijaan perustuu Eures-asetukseen ja viranomaispäätökseen. Sopimusperusteinen kumppanuus olisi kuitenkin edelleen mahdollista myös Eures-verkostossa.

Esityksellä ei ole välittömiä merkittäviä vaikutuksia julkiseen talouteen. Eures-verkoston uusien toimijoiden toimintaa ei rahoiteta julkisista varoista. Tietojärjestelmiin tarvittavat muutokset ovat osin päällekkäisiä käynnissä olevan TE-palvelujen digitalisoinnin kanssa. Eures-verkoston uudet toimijat miettivät itse oman liiketoimintamallinsa ja ansaintamekanismin. Työnhakijalta ei voi periä maksua työnvälityksestä, sen estävät sekä kansallinen lainsäädäntö että Eures-asetus.